

S t u d i a
NAD RODZINĄ
(49) 2018 / Rok XXII

kwartalnik 4

RODZINA WOBEC UZALEŻNIEŃ

redaktorzy tematyczni:
Anna Czyżkowska, Dariusz Tułowiecki

Wydawnictwo Naukowe
Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego
Warszawa 2018

UNIWERSYTET KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO

WYDZIAŁ STUDIÓW NAD RODZINĄ

Rada Naukowa:

prof. dr hab. Arndt Büssing – Universität Witten/Herdecke, Niemcy; prof. Th dr Ladislav Csontos SI, PhD – Trnavska Univerzita, Słowacja; prof. dr hab. Detlev Dormeyer – Technische Universität, Dortmund, Niemcy; prof. dr hab. Markus Eham – Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt, Niemcy; prof. dr hab. Boguslavas Gruzevskis – Uniwersytet Wileński, Litwa; ks. prof. dr hab. Richard Hartmann – Theologische Fakultät, Fulda, Niemcy; prof. dr hab. Stephan Kampowski – Pontificio Instituto Giovanni Paolo II, Rzym, Włochy; prof. dr hab. Uto Meier – Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt, Niemcy; ks. prof. dr hab. Christoph Gregor Müller – Theologische Fakultät, Fulda, Niemcy; ks. prof. dr hab. Mieczysław Ozorowski – UKSW, Warszawa, Polska; ks. prof. dr hab. Cornelius Roth – Theologische Fakultät, Fulda, Niemcy; ks. prof. dr hab. Kazimierz Rynkiewicz – Ludwig Maximilian Universität Monachium, Niemcy; prof. dr Horst Seidl – Universität Wien, Austria; ks. prof. dr hab. Adam Skreczko – UKSW, Warszawa, Polska; prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD – Trnavska Univerzita, Słowacja; ks. dr hab. Stanisław Biały, prof. UKSW, Warszawa, Polska; ks. dr hab. Andrzej Najda, prof. UKSW, Warszawa, Polska; ks. dr hab. Stanisław Strękowski, prof. UKSW, Warszawa, Polska; dr Agnieszka Regulska – UKSW, Warszawa, Polska; Ph. dr Martin Šarkan PhD – Trnavska Univerzita, Słowacja.

Zespół redakcyjny:

ks. dr hab. Andrzej Jacek Najda, prof. UKSW (redaktor naczelny)
dr Agnieszka Regulska (z-ca redaktora naczelnego)
dr Anna Czyżkowska (sekretarz)
ks. dr Dariusz Tułowiecki (sekretarz, redaktor statystyczny)
ks. dr Wojciech Kućko (redaktor techniczny)
dr Małgorzata Frąckiewicz (redaktor języka polskiego)
mgr Mirosława Majdan (redaktor językowy – angielski)
prof. dr Kathrin Maier (redaktor językowy – niemiecki)
mgr Danuta Antoszewicz-Wojtaszek (redaktor językowy – francuski, włoski)

Adres redakcji:

Wydział Studiów nad Rodziną, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
ul. Wóycickiego 1/3, bud. 23, pok. 215, 01-938 Warszawa
tel.: +48 (22) 561 90 47, e-mail: snr@uksw.edu.pl
<http://www.snr.wsr.uksw.edu.pl>

ISSN 1429-2416

Skład i łamanie: Maciej Faliński

Druk i oprawa:
volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin

SPIS TREŚCI

Wstęp

Anna CZYŻKOWSKA, Dariusz TUŁOWIECKI

I. ARTYKUŁY NAUKOWE: RODZINA WOBEC UZALEŻNIEŃ

Diana MÜLLER-SIEKIERSKA

Emocjonalny charakter więzi rodzinnych – perspektywa rodziców dorosłych dzieci uzależnionych od alkoholu

Agnieszka JAROS

Wzbudzanie emocji samoświadomościowych jako strategia wykorzystywana przez rodziców dorosłych dzieci uzależnionych od alkoholu do wywoływania u nich zmiany zachowania

Adam GRABOWSKI

Uzależnienie od rodziny pochodzenia

Anna CZYŻKOWSKA

Uzależnienie od seksu z perspektywy teorii przywiązania

Karolina MAŁEK

Utrzymywanie abstynencji przez osoby uzależnione od alkoholu a funkcjonowanie ich systemu rodzinnego. Perspektywa kliniczna

Michał CHERUBIN

Uzależnienia behawioralne w perspektywie teologii moralnej. Prezentacja i ocena

Kinga KARSTEN, Piotr KROCZEK

Uzależnienia jako przyczyny nieważności małżeństw w prawie kanonicznym. Obraz na podstawie akt sądowych

Dariusz TUŁOWIECKI

Obraz Boga jako Siły Wyższej wspomagającej terapię zaburzeń odżywiania. Studium socjologiczne

II. ARTYKUŁY NAUKOWE: PRACA SOCJALNA Z RODZINĄ

Monika WIKTOROWICZ-SOSNOWSKA

Praca socjalna z rodziną zastępczą

Magda URBAŃSKA

Mediacje i ich wykorzystanie w pracy socjalnej z rodziną

CONTENTS – ENGLISH SUMMARIES

Introduction

Anna Czyżkowska, Dariusz Tułowiecki

I. SCIENTIFIC ARTICLES: FAMILY IN THE FACE OF ADDICTIONS

Diana MÜLLER-SIEKIERSKA

Emotional character of family bonds - the perspective of parents of adult children addicted to alcohol

Agnieszka JAROS

Evoking self-conscious emotions as a strategy used by parents of alcohol dependent adults to cause changes in their behavior

Adam GRABOWSKI

Family of origin dependence

Anna CZYŻKOWSKA

Sexual addiction from the attachment theory perspective

Karolina MAŁEK

Significance of family system functioning to abstinence maintenance by alcohol dependent patient. Clinical perspective.

Michał CHERUBIN

Behavioral addictions in the perspective of moral theology. Presentation and value

Kinga KARSTEN, Piotr KROCZEK

Addictions as a cause of invalidity of marriages in canon law. Picture based on tribunal records – summary

Dariusz TUŁOWIECKI

Image of God as a Force Majeure in supporting therapy for eating disorders. Sociological study

II. SCIENTIFIC ARTICLES: SOCIAL WORK WITH THE FAMILY

Monika WIKTOROWICZ-SOSNOWSKA

Social work with a foster family

Magda URBAŃSKA

Mediation and exploiting them at the social work with the family

WSTĘP

Oddajemy w Państwa ręce numer *Studiów nad Rodziną* poświęcony tematyce rodziny i uzależnień. Tworząc go, staraliśmy się zanalizować niniejsze zagadnienie wieloaspektowo - z perspektywy: socjologicznej, psychologicznej, prawnej, moralnej oraz terapeutycznej.

Współcześnie funkcjonujemy w kulturze uzależnień. To kultura zaprzeczająca ograniczeniom, a podkreślająca możliwości, promująca cechy charakterystyczne dla uzależnienia: szukanie szybkiego zaspokojenia, łatwych rozwiązań, braku granic. Tworzy ona także częste poczucie braku sensu w życiu, rozpadu wartości, opuszczenia i izolacji, odczucia lęku i nieufności. Kształtuje ludzi nastawionych na szybkie zaspokajanie swoich potrzeb, mało odpornych na frustrację, nie potrafiących odraczać gratyfikacji. Zbudowaliśmy cywilizację ciąglego niezaspokojenia, sięgania po więcej i stałego poczucia nie bycia jeszcze dość dobrym. Dodatkowo w społeczeństwie, gdzie tak wiele osób jest uzależnionych lub funkcjonuje na granicy uzależnienia, zachowania uzależnieniowe stają się normą (będąc uzależnionym nie odstają od ludzi, którzy mnie otaczają).

Mając na względzie tło kulturowe oraz rodzinne, niniejszy numer podejmuje kilka ciekawych, nowych wątków i pytań w tematyce uzależnień. Pierwszym z nich jest analiza znanego zjawiska współuzależnienia ale z nowej perspektywy, a mianowicie przyjrzenie się rodzicom dorosłej osoby uzależnionej od alkoholu jako z nią współuzależnionym. Szczegółowej analizie funkcjonowania rodziców dorosłej osoby uzależnionej od alkoholu poświęcono dwa artykuły. Idąc tym tropem, kolejny tekst podejmuje rzadko poruszany temat uzależnienia od... własnej rodziny pochodzenia. Psychologiczne rozważania na temat roli rodziny w powstawaniu uzależnienia są też obecne w artykule opisującym najnowszą koncepcję uzależnień opartą o teorię przywiązania i zaburzenia więzi w dzieciństwie (zilustrowaną na przykładzie uzależnienia od seksu). Opisuje on szczegółowo to, jak kryzysowa sytuacja rodziny i relacji społecznych owocuje rozpadem więzi, a te z kolei

uzależnieniami. Uwieńczeniem tych rozważań, płynących głównie z teorii systemowych, jest tekst o znaczeniu całej rodziny w terapii osoby uzależnionej, dodatkowo wzbogacony o analizę przypadku klinicznego opisanego przez specjalistkę-terapeutkę rodzin.

Nie unikamy też próby znalezienia odpowiedzi na trudne pytanie o ocenę moralną uzależnień i wychodzenia z nich – skoro uzależnienie możemy nazwać chorobą czy zaburzeniem, to czy oznacza to, że osoby uzależnione są zwolnione z odpowiedzialności za swoje czyny? Te rozważania z kolei prowadzą nas na grunt prawa kanonicznego, by udzieliło ono nam odpowiedzi na pytanie, czy uzależnienie jest przeszkodą do zawarcia małżeństwa i powodem do jego unieważnienia?

Na koniec przedstawiamy Państwu studium przypadku osoby z zaburzeniami odżywiania (będącymi w swych mechanizmach wielce podobnymi do uzależnień) i analizę jej drogi, zarówno podczas wchodzenia w silną zależność od jedzenia, jak i wychodzenia z niej. Autor zadaje w swoim tekście ważne pytanie o zmianę w relacji z Bogiem w czasie choroby i terapii.

Tworząc numer tematyczny „Rodzina wobec uzależnień” zaprosiliśmy autorów z wielu dyscyplin – socjologów, psychologów, prawników, teologów moralistów oraz praktyków - terapeutów rodzinnych, by ukazali naszym czytelnikom uzależnienie z nowych, mniej znanych perspektyw. Naszym celem było przedstawienie problemu uzależnienia jako wymagającego interdyscyplinarnego podejścia zarówno w analizie samego zjawiska, jak i skutecznej jego terapii.

Anna Czyżkowska,

Dariusz Tułowiecki

redaktorzy tematyczni

